

Villaksen er først ute!

Kongen i statsråd har for aller første gang bestemt at en art i norsk natur skal gis kvalitetsnorm etter naturmangfoldloven. Dette understreker villaksens tydelige negative utvikling, men også dens høye status, viktige symbolverdi og vårt internasjonale bevaringsansvar. Men vil kvalitetsnormen gi mer villaks?

Kvalitetsnormen innebærer at tilstanden til norske laksebestander skal vurderes og gis en karakter etter en femdelt skala. Bestander som får lavere karakter enn nest beste karakter god bør løftes opp så raskt som mulig, heter det i normen. Intensjonen er at dette skal skje via utarbeidelse av planer som skal være retningsgivende ved framtidige tiltak eller inngrep. Det er meningen at alle relevante sektorer skal delta i arbeidet. Laksebestander som berøres av viktige samfunnsinteresser kan imidlertid risikere og måtte godta å leve med en dårligere karakter.

En viktig hensikt med kvalitetsnormen er å gi økt og omforent kunnskap om tilstanden til villaks stammene våre. Miljøverndepartementets omfattende høring av forslaget til kvalitetsnorm avslørte overraskende store sprik i hvordan kunnskapsgrunnlaget blir oppfattet av ulike offentlige og private virksomheter. Den vedtatte kvalitetsnormen er derfor svekket og mindre forpliktende enn først planlagt. Utvilsomt illustrerer dette et polarisert landskap der aktører passer på sine interesser og revir. Men det synliggjorde også at økt satsing på kunnskap er nødvendig. En sterk tverrsektoriell satsing på forskning var også ett av Villaksutvalgets viktigste forslag for 14 år siden. Selv om kunnskapsgrunnlaget nå er langt sterkere er forskningsmidlene fremdeles for små. Vi frykter at flere fortsatt vil peke på kunnskapshull og at det kan utsette nødvendige tiltak for å løfte opp eller bevare villaksbestander på minst god kvalitet.

Villaksen er generelt i sterk tilbakegang. Mye kan skyldes naturlige svingninger og uoversiktlig negative effekter av menneskeskapte klimaendringer. Likevel finnes det utvilsomt sammenhenger mellom menneskets aktiviteter og tilbakegangen for mange laksebestander. Det er ofte komplisert å tallfeste hver enkelt faktors påvirkning og det vil fortsatt ta lang tid å tegne et helhetlig, detaljert og omforent kunnskapsbilde. Nettopp derfor må den til enhver tids best tilgjengelige kunnskap tas i bruk i planlegging og arbeid for å bevare sunne og produktive villaksstammer. Vi mener kvalitetsnormen kan bidra til mer villaks under forutsetning av at viktige samfunnsinteresser viser god og ikke vrang vilje.

Frode Staldvik
Daglig leder

Tone Løvold
Seniorrådgiver

Kunnskapssenter for laks og vannmiljø